

Nr 140.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående hyresbidrag och provisorisk avlöningsförstärkning under budgetåret 1939/40 till flaggkorpraler i flottans reserv vid militär tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering m. m.; given Stockholms slott den 8 mars 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter gemensam beredning med chefen för försvarsdepartementet fråga om hyresbidrag samt provisorisk avlöningsförstärkning till flaggkorpraler i flottans reserv vid militär tjänstgöring under innevarande budgetår i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering m. m.. Departementschefen anför:

Enligt 2 § förordningen den 23 september 1927 (nr 365) angående befäl i flottans reserv, sådan denna paragraf numera lyder, utgöres flottans reserv av flaggkorpraler dels av beställningshavare, vilka med ålderspension eller

förtidspension avgått från beställning på aktiv stat (pensionsavgångna), dels av beställningshavare, vilka vid eller efter avgång från beställning på aktiv stat utan nyssnämnda förmån på ansökan vunnit inträde i reserven (förtidsavgångna), dels ock av beställningshavare, vilka efter att såsom korpraler hava fullgjort vissa i 11 § av förordningen stadgade fordringar på ansökan inom reserven vunnit sin första anställning såsom flaggkorpraler (i reserven utnämnda). Enär av förstnämnda kategori nu endast några få beställningshavare finnas, består flaggkorpralsreserven för närvarande huvudsakligen av dels förtidsavgångna, dels i reserven utnämnda flaggkorpraler. Enligt inhämtad uppgift uppgår antalet flaggkorpraler i flottans reserv för närvarande till 185 beställningshavare.

Avlöningsförmånerna för flaggkorpraler i flottans reserv under militär tjänstgöring äro för normala fredsförhållanden reglerade genom bestämmelser i förordningen den 23 september 1927 (nr 365) angående befäl i flottans reserv. Enligt 16 § i förordningen är flaggkorpral berättigad uppbära lön, förtidsavgången flaggkorpral med samma belopp som begynnelselönen för flaggkorpral på aktiv stat och i reserven utnämnd flaggkorpral med samma belopp, som den flaggkorpral på aktiv stat efter åttiofyra månaders tjänstetid tillkommande lön, dock äger beställningshavaren rätt att komma i åtnjutande av löneförhöjning i den mån han i reserven eller, före inträdet i reserven, i beställning på aktiv stat fullgjort tjänstgöring, som med tillämpning av de för motsvarande personal på aktiv stat gällande bestämmelser berättigar därtill. I övrigt åtnjuter här ifrågavarande personal under fredstjänstgöring, om ock med vissa inskränkningar, enahanda förmåner, som tillkomma motsvarande beställningshavare på aktiv stat.

Bestämmelserna i reservbefälsförordningen hava emellertid ansetts icke lämna medgivande för flaggkorpral att uppbära det hyresbidrag, som jämlikt 11 § avlöningsreglementet den 11 maj 1928 (nr 128) för fast anställt manskap vid försvarsväsendet under vissa förutsättningar tillkommer, bland andra, flaggkorpraler på aktiv stat. Såsom följd härav har flaggkorpral i reserven ej heller kommit i åtnjutande av genom riksdagens särskilda beslut medgiven tillfällig förstärkning av hyresbidraget vid förläggning i Stockholm. Ej heller har flaggkorpral i reserven generellt berättigats åtnjuta förmånen av provisorisk avlöningsförstärkning.

I anledning av en av försvarsväsendets underbefälsförbund härutinnan gjord framställning föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 293 till 1939 års lagtima riksdag, att i flottans reserv utnämnd flaggkorpral, vilken på grund av i reservbefälsförordningen från och med den 1 december 1937 vidtagna ändringar hade att i direkt anslutning till tjänstgöringen på aktiv stat fullgöra tjänstgöring i reserven under minst sex månader i följd, skulle med tillämpning från och med den 1 juli 1939 för tid, varunder han sålunda behölles i tjänstgöring, åtnjuta provisorisk avlöningsförstärkning ävensom hyresbidrag jämte, i förekommande fall, tillfällig förstärkning av hyresbidrag under de förutsättningar och enligt de beräkningsgrunder, som gällde för flaggkorpral på aktiv stat. Riksdagen biföll ifrågavarande förslag. I anledning av inom

riksdagen väckt motion medgav emellertid riksdagen, att nämnda förmåner finge tillkomma jämväl de flaggkorpraler, som under tiden den 1 oktober 1938—den 30 juni 1939 övergått i reserven.

Bestämmelser i ämnet hava sedermera meddelats, vad angår provisorisk avlöningsförstärkning genom kungörelse den 15 juni 1939 (nr 484) och Kungl. Maj:ts brev samma dag samt beträffande hyresbidrag genom försvarsdepartementets ämbetsskrivelse nämnda dag.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 oktober 1939 har *försvarsväsendets underbefälsförbund* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i syfte att samtliga flaggkorpraler i reserven, vilka äro inkallade till tjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap, må komma i åtnjutande av provisorisk avlöningsförstärkning och hyresbidrag enligt de grunder, som gälla för motsvarande beställningshavare på aktiv stat.

Häröver hava utlåtanden avgivits den 28 november 1939 av *marinförvaltningen* samt den 5 januari 1940 av *försvarsväsendets lönenämnd*. Nämnda myndigheter hava tillstyrkt bifall till framställningen. Lönenämnden har därvid erinrat, att de avlöningsbestämmelser för flaggkorpral på aktiv stat, som föreslagits av 1936 års lönekommitté i dess betänkande den 14 december 1939 med förslag till manskapsavlöningsreglemente, för dessa beställningshavare innebure bruttolön, vilken inkluderade bland annat hyresbidrag. Därest detta reglementsförslag godkändes att gälla från och med den 1 juli 1940, syntes för tiden efter nämnda dag några särskilda åtgärder i den av förbundet angivna riktningen icke vara påkallade.

Därjämte hava till Kungl. Maj:t inkommit vissa framställningar i ämnet från enskilda beställningshavare. Sålunda har flaggkorpralen i Karlskrona kustartilleriregementes reserv *C. O. Malmqvist* i en den 2 november 1939 dagtecknad skrift anhållit om utbekommande av hyresbidrag i likhet med flaggkorpral på aktiv stat under den tid han är inkallad till tjänstgöring. I utlåtande den 19 januari 1940 har marinförvaltningen förordat bifall till Malmqvists ansökan. Vidare har flaggkorpralen i flottans reserv *S. G. G. Willén* i skrivelse den 4 november 1939 anhållit, att han, som efter avgången den 31 oktober 1938 från korpralsbeställning på aktiv stat innehaft s. k. överstatsanställning såsom korpral och sedermera den 30 november samma år utnämnts till sin innehavande beställning i reserven, måtte, oaktat han sålunda icke uppfyllt villkoret om fullgjord första flaggkorpralstjänstgöring i omedelbar följd med avgången från aktiv stat, få komma i åtnjutande av hyresbidrag och provisorisk avlöningsförstärkning i likhet med flaggkorpraler på aktiv stat. Jämväl denna framställning har av marinförvaltningen tillstyrkts i utlåtande den 28 november 1939.

Såsom av det anförda framgår hava genom 1939 års riksdags beslut de i *Departements-
chefen.* flottans reserv utnämnda flaggkorpraler, vilka under tiden efter ingången av oktober månad 1938 inträtt i reserven, medgivits rätt att under den fortsatta tjänstgöringen (första flaggkorpralstjänstgöring) uppbära provi-

provisorisk avlöningsförstärkning samt hyresbidrag jämte, i förekommande fall, tillfällig förstärkning av hyresbidraget, allt enligt grunder som gälla för motsvarande beställningshavare på aktiv stat. Ifrågavarande förmåner utgå däremot icke till de i reserven utnämnda flaggkorpraler, vilkas tjänstgöring regleras genom de ursprungliga bestämmelserna i reservbefälsförordningen, liksom ej heller till de i reserven anställda, förtidsavgångna flaggkorpralerna. Den militära tjänstgöring — bestående i fullgörande av vissa repetitionsövningar — som under normala fredsförhållanden åligger nu omförmälda flaggkorpraler, är också av relativt begränsad omfattning och infaller först någon tid efter avgången från aktiv stat, då vederbörande genom civil anställning kan förväntas hava hunnit ordna för familjens försörjning.

Sedan Kungl. Maj:t den 1 september 1939 anbefallt intagande av förstärkt försvarsberedskap, blevo emellertid flertalet av de förtidsavgångna eller tidigare i reserven utnämnda flaggkorpralerna inkallade till tjänstgöring. Denna tjänstgöring fortgår ännu. Enligt i särskild ordning meddelade föreskrifter skall ersättning under sådan tjänstgöring utgå enligt bestämmelserna i krigsavlöningsreglementet, vilka dock — lika litet som fredsbestämmelserna — medgiva utbetalande av hyresbidrag eller provisorisk avlöningsförstärkning. Att det långvariga avbrott i den civila förvärvsverksamheten, som dessa beställningshavare hava att underkasta sig, är ägnat att inverka menligt på deras familjeförsörjningsmöjligheter, synes uppenbart. Jag finner förden skull skäl tala för att de i avseende å nämnda förmåner vid tjänstgöring under innevarande budgetår på grund av förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering likställas med flaggkorpraler på aktiv stat.

De flaggkorpraler i flottans reserv, vilka jämlikt 1937 års ändringar i reservbefälsförordningen fullgjort första flaggkorpralstjänstgöring, bliva, i den mån de tagas i anspråk vid förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering, underkastade krigsavlöningsreglementets bestämmelser. Enligt min mening böra även dessa beställningshavare under innevarande budgetår vid tjänstgöring, som nyss sagts, komma i åtnjutande av de förmåner, varom här är fråga.

Det synes jämväl skäligt, att hyresbidrag jämte, i förekommande fall, tillfällig förstärkning därå ävensom provisorisk avlöningsförstärkning må utgå till flaggkorpral, som från s. k. överstatsanställning övergått i reserven och i omedelbar följd därmed fullgör första flaggkorpralstjänstgöring. I anslutning till 1939 års riksdags beslut torde retroaktiv tillämpning härav, räknat från och med den 1 oktober 1938, böra medgivas.

Vad sålunda anförts bör äga tillämpning såväl å flaggkorpral i flottans reserv som å flaggkorpral, som innehar beställning i kustartilleriets reserv. Antalet i kustartilleriets reserv anställda flaggkorpraler utgör för närvarande endast fem.

Enligt en överslagsvis verkställd beräkning skulle merkostnaderna för hyresbidrag och provisorisk avlöningsförstärkning till förenämnda reservpersonal uppgå till omkring 9,000 kronor för månad räknat. I fråga om flaggkorpral, som från överstatsanställning övergått i reserven, torde hyresbidrag

ävensom tillfällig förstärkning därå böra bestridas från det å fjärde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till marinens reservpersonal samt provisorisk avlöningsförstärkning från det å samma huvudtitel för sådant ändamål uppförda förslagsanslaget. Beträffande övriga här avsedda reservflaggkorpraler komma sagda förmåner att tillsvidare bestridas från anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet.

Tidigare i dag har Kungl. Maj:t på min föredragning beslutat förelägga riksdagen förslag till avlöningsreglemente för fast anställt manskap vid försvarsväsendet i huvudsaklig överensstämmelse med ett av 1936 års lönekommitté avgivet förslag. Såsom försvarsväsendets lönenämnd framhållit skulle, därest förslaget vinner riksdagens godkännande, några åtgärder till förstärkning av löneförmånerna för flaggkorpralerna i reserven av det slag, som jag i det föregående ifrågasatt, icke bliva erforderliga för tiden efter ingången av juli 1940.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att hyresbidrag jämte, i förekommande fall, tillfällig förstärkning därå samt provisorisk avlöningsförstärkning må under de förutsättningar och enligt de beräkningsgrunder som gälla för flaggkorpraler på aktiv stat utgå under budgetåret 1939/40 till sådan flaggkorpral i reserven, som fullgör honom åliggande militär tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering, ävensom, med tillämpning från och med den 1 oktober 1938, till flaggkorpral, som från s. k. överstatsanställning övergått i reserven och i omedelbar följd därmed fullgör första flaggkorpralstjänstgöring;

dels ock att i fråga om flaggkorpral, som från överstatsanställning övergår i reserven, uppkommande kostnader må bestridas, vad angår hyresbidrag jämte tillfällig förstärkning därå, från det under fjärde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till marinens reservpersonal samt, vad angår provisorisk avlöningsförstärkning, från det under samma huvudtitel uppförda förslagsanslaget till provisorisk avlöningsförstärkning.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

P. J. Arrhenius.